

FESTA MAJOR 2013

AL·LÒ QUE EL
VENT S'ENDUGUÉ

ELS CINEMES DE SANT JOAN DE LES ABADESSES (1907-1994)

CINEMA SANTJOANI

CINE

CINEMATÒGRAF BELLAPART

FAMILIAR

CINE MONTSERRAT

CINEMA

Benvolgudes veïnes i veïns,

Teniu a les vostres mans el monogràfic de la Festa Major d'enguany: *Allò que el vent s'endugué. Els cinemes de Sant Joan de les Abadesses (1907-1994)*.

L'arribada del cinema va representar un dels avenços més importants del segle passat i que alhora va contribuir a la modernització de la nostra societat. Per primer vegada, la música, el teatre, la tecnologia i la literatura es fusionaven en allò que coneixem com el setè art. El que ens ofería el cinema era una anhelada obertura al món i la possibilitat de viure i compartir experiències, sentiments i emocions d'una manera que només aquest art sap transmetre.

I com tot, el cinema poc a poc anava arribant a tots els indrets del nostre país, despertant un interès i unes expectatives poc conegudes fins al moment. A Sant Joan, el cine també hi arribà i es convertí en un esdeveniment de primer ordre. Les primeres projeccions, seguides per multituds, deixaven entreveure que el cinema a la nostra vila tindria una gran importància convertint-se en una activitat social, cultural i de lleure en la qual hi assistien persones de totes les edats i que, amb més o menys intensitat, es mantindria al llarg d'un segle.

Per aquest motiu s'ha cregut convenient dedicar el monogràfic a la trajectòria que la cinematografia ha tingut a la nostra vila, ja que estem convençuts que ha format part de la vida de molts santjoanins i santjoanines que a l'entorn d'aquest art va trobar un espai de gaudi i de coneixement.

D'altra banda, també és important destacar l'esforç de les persones i entitats que van treballar, durant tots aquells anys, per fer possible que hi hagués cinema a la nostra vila, tant a través de la seva implicació personal, com col·laborant econòmicament per garantir-ne la continuïtat, millorant-ne les sales de projecció i les instal·lacions, en una època canviant i políticament difícil. La pròpia evolució del cinema i les seves dinàmiques comercials el van portar a la seva extinció en el nostre poble, però també en molts pobles del nostre país.

Per tant, com si d'un film es tractés, el cinema a Sant Joan de les Abadesses ha viscut la seva pròpia història i, en el monogràfic d'enguany intentem explicar-vos-la a través d'uns guionistes santjoanins, en Marcel Miquel i en Guifré Miquel que han sabut transmetre'ns, fidelment, la realitat cinematogràfica a Sant Joan, resseguint la seva trajectòria i incidint en tots aquells aspectes més rellevants de la seva trajectòria.

Espero doncs, que amb la lectura d'*Allò que el vent s'endugué. Els cinemes de Sant Joan de les Abadesses (1907-1994)* revivim plegats, recordant uns i descobrint altres, les sessions de cinema viscudes a la nostra vila. I, com aquell que comenta l'argument d'una pel·lícula, en aquests dies de Festa Major, ens puguem retrobar per compartir experiències d'un temps no tan llunyà, però que forma part ja de la nostra història com a poble.

Bona Festa Major a tothom!

Ramon Roqué Riu, alcalde

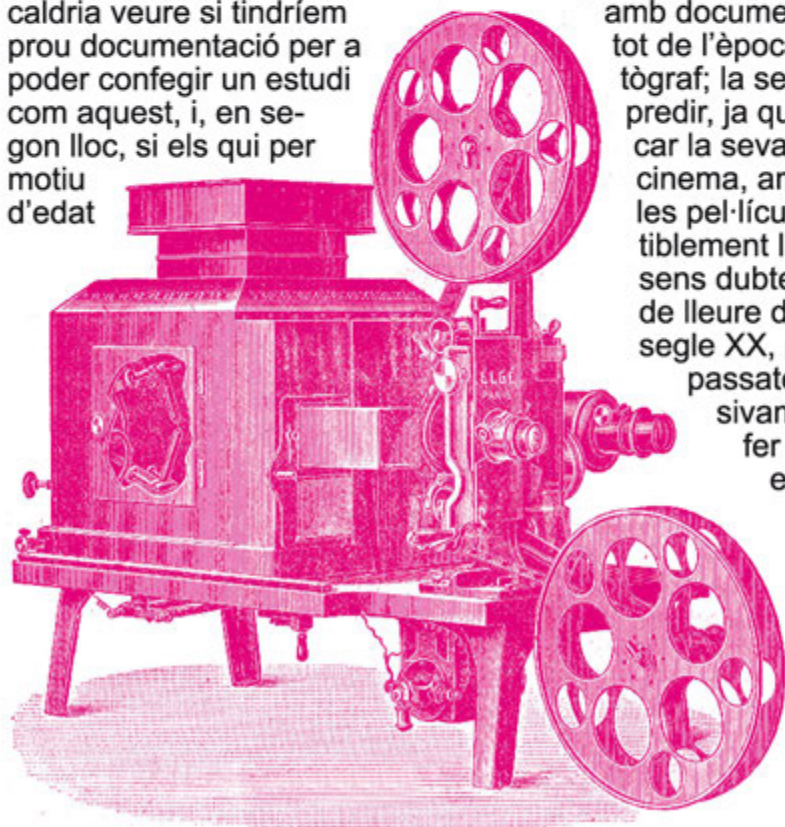
CINEMA SANTIJOANIN

CINEMATÒGRAF DE LLAPART

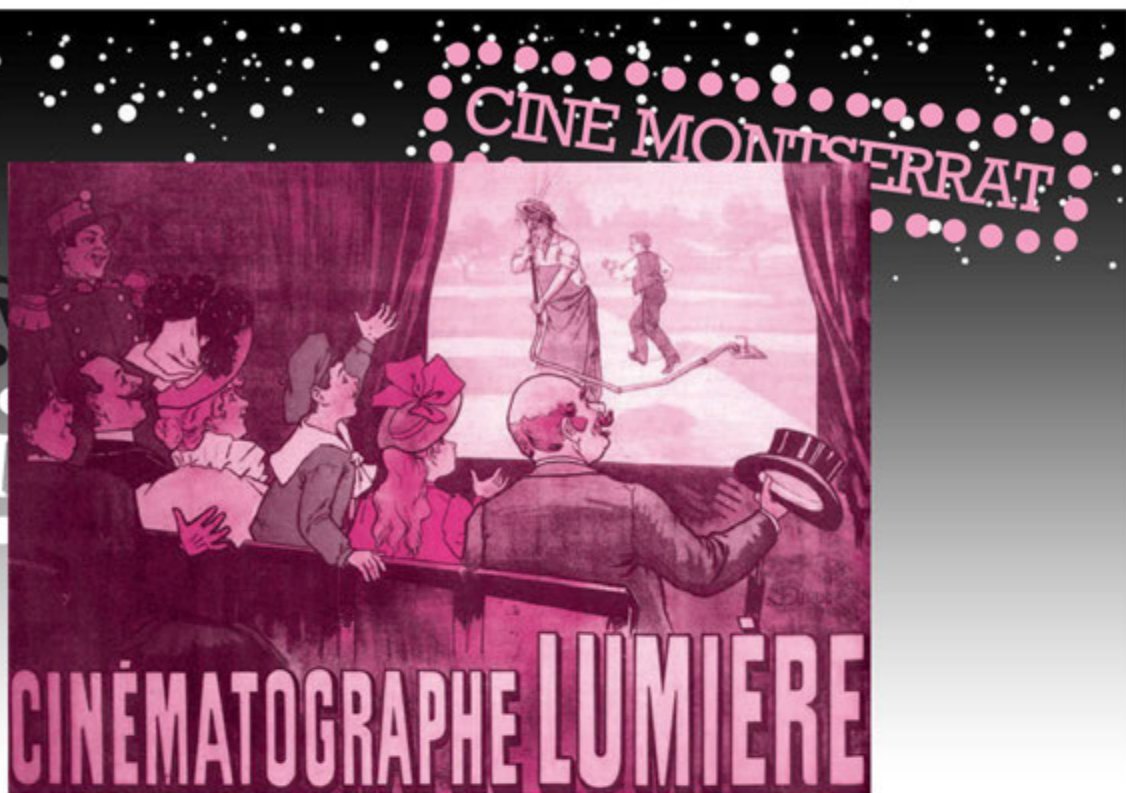
FAMILIAR CINE

INTRODUCCIÓ

El primer que vàrem pensar quan se'ns va proposar d'escriure aquest monogràfic sobre el cinema a la nostra vila fou que, abans que res, ens caldria veure si tindríem prou documentació per a poder confeir un estudi com aquest, i, en segon lloc, si els qui per motiu d'edat

ja només vàrem poder viure els seus darrers batecs de vida, sabríem expressar tot el que va significar el cinema per a diverses generacions de santjoanins. La resposta a la primera pregunta fou ràpida: aviat vàrem comprovar que sortosament comptàvem amb documentació suficient, fins i tot de l'època de l'inici del cinematògraf; la segona és més difícil de predir, ja que cadascú podria explicar la seva història particular del cinema, amb les seves vivències i les pel·lícules que hi van indefectiblement lligades. El cinema fou, sens dubte, la principal activitat de lleure durant la major part del segle XX, però no fou només un passatemps: també influí decisivament en les maneres de fer i d'entendre el món. No en va fou lloc d'entrada de noves idees, de noves modes i d'obertura a nous costums per part d'una societat que no estava tan avançada. Els cinemes de poble foren tot un microcosmos particular que tan magistralment

va saber reflectir Giuseppe Tornatore a *Cinema Paradiso*.

El vent s'endugué aquells temps, i els joves santjoanins d'avui ja no han tingut l'oportunitat de gaudir de l'experiència de sortir per anar al cinema del seu poble. És oportú, doncs, que fem una mirada enrere i traguem la pols a la història dels nostres cinemes, que és també una part de la nostra història, dels nostres pares i dels nostres avis. Us convidem, doncs, a un petit viatge ple de nostàlgia cap a quelcom que definitivament s'ha perdut.

NEIX UN GRAN INVENT: EL CINEMA

Hi ha consens entre els entesos en datar l'inici del cinema l'any 1895. No és que abans no s'haguessin projectat imatges en moviment: hi hagué molts intents, però tots ells van quedar desbancats pel salt qualitatiu que suposà el cinematògraf, l'invent dels germans

Lumière presentat a París el 28 de desembre de 1895. La qualitat de les imatges que permetia el nou invent era infinitament superior a tot el que s'havia vist fins al moment. L'èxit fou immediat i en molt poc temps les pel·lícules de Lumière s'escampaven per les capitals europees. A Barcelona, on ja s'havien projectat pel·lícules del sistema cinematòscop de T.A. Edison, el sistema Lumière arribà a finals de 1896. Tot just començava un nou negoci amb grans possibilitats. El creixement de la indústria del cinema fou exponencial any rere any.

Pel que fa pobles de dimensions més reduïdes, el contacte amb el cinema primer fou esporàdic, amb sessions de cinematògrafs ambulants que s'establien a fires o salons de cafè. Uns anys més tard, es començaren a establir els cinematògrafs com a tals, situats encara en teatres o sales d'espectacles públics. A principis del segle XX s'iniciaren les programacions regulars a moltes viles mitjanes i petites.

CINEMATÒGRAF

CINE

CINEMATOGRAFO BELLAPART

INAUGURACIÓN EN ESTA POBLACIÓN
FIJEZA Y CLARIDAD

Grandes funciones para el domingo día 17 por la tarde y martes día de
→ **SAN JOSE** ←

Programa colosal

→ 1.ª PARTE ←

Percances de un sombrero
El rigor de las desdichas
La marmita del diablo
Ladrones de niños

→ 2.ª PARTE ←

Guerra Ruso Japonesa
Gran descubrimiento
Bazar de Navidad

COMO REGALO LA INTERESANTE E HISTÓRICA PELÍCULA DE GRAN DURACIÓN
LA VIDA DE MOISES

Las sesiones empezarán: La 1.ª, a las dos de la tarde; la 2.ª, a las tres y cuarto y la 3.ª y última, a las cuatro y media.

PRECIOS	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="border-right: 1px solid black;">Entrada General.</td> <td style="text-align: right;">0,25 de peseta</td> </tr> <tr> <td style="border-right: 1px solid black;">Media entrada para niños.</td> <td style="text-align: right;">0,10 —</td> </tr> </table>	Entrada General.	0,25 de peseta	Media entrada para niños.	0,10 —
Entrada General.	0,25 de peseta				
Media entrada para niños.	0,10 —				

Exp. V. de Impres. de Bellapart, 1907.

L'ARRIBADA DEL CINEMA A SANT JOAN. EL CINEMATOGRAF BELLAPART

A Sant Joan de les Abadesses el torn li arribà l'any 1907. Manuel Blanxart anotava en el seu dietari, el 17 de març: "exhibit per primera vegada cinematògraf a les sales de can Quei i can Pep". A Sant Joan hi havia establerts dos cafès que mantenien una importantíssima activitat lúdica. Eren el Cafè Industrial (can Pep), a la cruïlla dels actuals carrer Ramon d'Urg i Berenguer Arnau; i el Cafè Bellapart (can Quei), a la plaça Arquitecte Morató, cantonada amb el carrer Beat Miró. Disposaven de sales d'actes per a ball, concerts i representacions teatrals, i solien oferir una temporada complerta de diversions, amb espectacles de *variétés*, teatre i sarsuela representades per companyies importants de Barcelona.

No sabem a què obeeix que el mateix dia s'exhibís cinema per primer cop als dos locals, i encara més tenint en compte que no tornarem a tenir notícies de més sessions a can Pep fins al cap de més d'un any. Potser fou una contraprogramació fruit de la competència? Sigui com sigui, tenim la sort que ens ha

arribat el programa d'aquell dia del cinematògraf Bellapart, que es repetí al cap de dos dies, per Sant Josep. Es projectaren quatre pel·lícules en la primera part, i tres en la segona i, per acabar, la "interesante e histórica película de gran duración *La vida de Moisés*". Cal tenir en compte que les pel·lícules eren molt curtes: el metratge no superava els 55 metres (*La vida de Moisés* arribava als 160 metres), la qual cosa feia que la funció en total no durés més d'una hora. L'entrada per a adults era de 25 cèntims, i la "mitja entrada", per a nens, de 15. Les pel·lícules projectades en la sessió inaugural del cinematògraf foren les típiques de l'època: petites escenes humorístiques i alguns reportatges d'actualitat, com el de la guerra russo-japonesa.

Tenim una font de primera mà per saber com es desenvoluparen les primeres sessions en aquest cinema, les cròniques que periòdicament enviaven els corresponsals santjoanins al setmanari ripollès *El Puigmal*:

"*El Cinematògraf Bellapart continúa donant variadas sesiones en las que generalmente exhibe bonicas películas per lo qual el públich els hi correspon*" (14/12/1907).

Dos fotogrames de «La marmita del diablo», una de les pel·lícules que es projectaren en la primera sessió de cinema a Sant Joan (17 de març de 1907).

FAMÍ
SANT JOANI
CINEMA

“El cinematògraf Bellapart se desvetllà en eixas festes pera donar bonicas sessions, que a més de lo molt llarch de las películes resultaren escullidas y variadas com ho demostrà la nombrosa concurrència que tenian en cada una d'ellas” (28/12/1907).

No sempre la programació era reeixida, a gust del corresposal:

“El cinematograf Bellapart ha donat aquestas festes sessions, en el qual ha resultat com en la vinya del Senyor, un xich de mal y un xich de bó” (5/1/1908).

“El cinematógraf Bellapart donà sessions el dissapte, diumenge y dilluns prop

passat, més a pesar de véurershi la bona voluntat de la empresa, donaren algunas películes molt rancias. Tindrían de reclamar a la casa que els assurteix que las enviessin un xich mellors, puig el públich no va allí per aburrir s'hi” (11/1/1908).

I, per a acabar-ho d'adobar, començaren els problemes tècnics:

“...el escándol que hi hagué en una de las sessions de dit dia en el cinematógraf Bellapart a causa d' haberselshi espatllat la màquina; de lo demás es questió de gustos, y'm sembla que donant onze cents metres de películes no se porta dit cinematograf tant malament com això” (5/1/1908).

“No sé si era que las películes tindrían d'haver passat ja a la reserva o que'l maquinista estés nerviós que tot sovint el públich se quedava a la lluna de Valencia” (18/1/1908).

Malgrat la paciència i comprensió del reporter, aquest s'acabà rendint a l'evidència:

“Les películes resultaren un xich deficientes, puig ab la màquina que tenen no podran fer may gran cosa” (15/2/08).

El Café Bellapart, entre els carrers Beat Miró i Comella, on s'instal·là el cinematògraf.

EL CINEMATÒGRAF SANTJOANÍ

El maig del 1908 la premsa recull que s'està treballant per traslladar el cinematògraf "que tant tems feya que funcionava a can Quei a l'Aligot". Tot i que a l'octubre se'ns diu que "és cosa segura que tindrem dos cinematògrafs, l'un a can Pep y l'altre a can Quey", ja no tindrem més notícies del cinematògraf Bellapart. Només hem trobat anunciades en el programa de Festa Major de 1913 "grans sessions de cine i varietés projectantse un escullit programa de películes" al cafè Bellapart, regentat per Josep Salvadó. Creiem que devien ser unes sessions puntuals d'aquella Festa Major.

L'activitat cinematogràfica es trasllada, doncs, a un altre local vinculat al Cafè Industrial, propietat de Josep Colomer i Bové, tot i que físicament n'estava una mica allunyat, ja que estava situat a l'espai interior del que actualment és el número 1 de la plaça Clavé. Sabem poques coses d'aquest local; era conegut com "l'Aligot", qui sap si per haver estat la seu de l'Associació Cultural Obrera i també la cooperativa que havia dut aquest nom. En aquell 1908, la companyia de teatre amateur de la

vila que feia poc que s'havia creat, l'"Art Santjoani" comença a actuar en aquest teatre (abans ja havia actuat al Bellapart), i és llavors quan la sala canvia de nom, a l'ensams que acull les primeres sessions de cinema. A partir de llavors el trobarem anomenat com "Teatre Art Santjoani", "Teatre Santjoani", "Cinema Art Santjoani", "Cinematògraf Santjoani"... En definitiva, tot sembla portar a concloure que la companyia teatral fou qui donà el nom de "Santjoani" al cinema que funcionà a la plaça Clavé fins entrats els anys 70 del segle passat.

No sabem la data exacta d'inici de les sessions regulars de cinema al Santjoani, però al novembre d'aquell any ja apareixen en la crònica periodística d'*El Puigmal*:

"El cinematògraf de l'Art Santjoani te molt bon acert en escullir bones películes y es veu forsa concorregut. Desitjo que duri" (28/11/1908).

Les primeres sessions devien atreure

Teatre Santjoani

Magnífica y única funció
PERA LO DISSAPTE DIA 26 DE DESEMBRE DE 1908

— FESTA DE S. ESTEVE —

PROGRAMA

- 1.ª La magnífica película cómica
Quina ocurrencia
- 2.ª La burla y emocionacion película dramática
Deliete y castich

3. Se presentará en escena por una sola vez, según lo proyectamos desde su primera actuación y en verso original del famoso poeta D. Friedrich Schiller.

BATALLA DE REINAS

ponet ab tota propietat magnífica traje, escena y cost de lo mejor que se ha visto.

EN ELS ENTREACTES SE PROJECTARÁN PELÍCULAS

- 4.ª La exitosa película cómica
L'orga misteriosa
- 5.ª La grandiosa película cómica

Ya s'ha acabat la paciencia

6.ª Anunciada la función de la burocrática comedia en un acto original del famoso y Vidales.

LO CARRO DEL VI

A LAS 8 EN PUNT.
ENTRADA y salida 50 céntos — ENTRADA general 35 céntos.

NOTA.— Aquella que no se expusió pagará los 50 céntos desde la entrada.

SESSIO DE CINEMATOGRAF

TARDA a dos quarts de 4

PROGRAMA NOU

ENTRADA 20 céntos. — MITJA 10 céntos.

IMPRESA.— Imp. Santa Clara de J. Puig

CINEMATOGRAF SANTJOANI

Sant Joan de las Abadesses

Magníficas sesiones por los días 29, 30 y 31 Mayo de 1939
Grandiosa función teatral por el día domingo de Pasqua

De primera PROGRAMA de primera
por el día sábado nit y domingo tarda

1. La película cineata

Malaltia encomanadissa

2. La gran ciutat russa Moscou en dia de nous

3. La hucha política

LA ROCA MALEHIDA

4. La picardia d' un gos

5. La primera película dramática de 300 metros

Per l' honor del uniforme

6. Un perseguidor molt tossut

PRELUS Y HORAS DE COSTUM

Gran éxit - PROGRAMA - Gran éxit

por el día domingo nit a las vuit

1. Començat la funció propiament

TOTAS LAS SIS PELICOLAS

2. Se presentará en escena por el Agrupament "Arti Dramático" el

programa y acto apellidat "Drama en tres actos de D. Tróvici" dramático

LOS DOS SARGENTOS FRANCESES

dramatizado en el teatro de Luchana y de la noche siguiente en el

teatro de San Sebastián

Aquesta obra está presentada en el programa, teatro magnífico

teatro, escena y teatro de primera clase.

EXIT GRAN EXIT EXIT

Començat la funció representant la comedia "La casa de la Lola"

La cosina de la Lola

A las vuit en punto

Cadira y entrada 50 céntos. Entrada general 30

DIFUSION PROGRAMA DE PELICULAS VARIAS

"RIPOLL" (Luchana teatro)

CINEMA SANTJOANI
CINEMATOGRAF BELLAPART
FAMILIAR CINEMA

Dos programes del Santjoani, de 1908 i 1909, on observem la barreja de cinema i teatre en les mateixes sessions.

força l'atenció: el desembre de 1908, el passí de la pel·lícula sobre la visita del rei Alfons XIII a Ripoll suposà "un ple complert, com may s'havia

la funció i en els entreactes, tot i que en alguna ocasió, i cada cop més freqüentment, les projeccions adquirien entitat pròpia. No es poden comparar les sessions de cinema de llavors amb les d'avui dia. Eren sessions amb xivarri, exclamacions i comentaris sobre el que es projectava. El cinema era evidentment mut, i en les pel·lícules amb argument s'introduïen cartells explicatius o amb les frases que deien els personatges.

vist aquí". No és estrany: sembla ser que la pel·lícula, del cineasta Ricardo de Baños, incloïa algunes escenes de l'exhibició folklòrica en què es ballaren la Gala de Campdevàrol i el Ball dels Pabordes de Sant Joan. En el Centre Catòlic es passaren també unes vistes fixes d'aquest acte, i quan sortí el ball santjoani hi hagué "un fort aplauso".

Com ocorria arreu, el cinema en el Santjoani la major part de vegades era un complement de les representacions de teatre i varietés a l'inici de

Estat actual del Santjoani. Malgrat que han passat 40 anys del seu tancament i conversió en garatge, encara conserva l'amfiteatre.

CINEMATÒGRAF BELLAPART

CINE

CINE MONTS

Fotograma del film «Salambó», projectat el 1915, de durada inédita per l'època.

Com que part del públic era analfabet, algunes de les sales disposaven de la figura de l'"explicador", una persona que llegia els títols i ajudava al públic a entendre la pel·lícula. A Sant Joan no n'hi ha constància, però sí que n'hi ha d'un en un cinema de Ripoll.

D'altra banda, les condicions dels locals en general eren precàries: una part del públic hi assistia a peu dret, pagant 35 cèntims; per disposar d'una cadira calia pagar 15 cèntims més. El nostre cronista volia més comoditat:

"Seria molt convenient qu'en el Cine-Art Santjoaní s'hi establís butaques de preferència, perquè faria possible lliurar-se de gatsara mujeril o caricies de maynada qu'un no sempre té humor per soportar".

També hi ha queixes del fred a la sala: *"Volen recrear la vista y agafar un encostipat? Cinematògrafo".*

Ja des de l'inici del setè art, imatges i temes de les pel·lícules sovint eren massa avançats per a la societat de l'època. Des del 1908 hi hagué disposicions específiques de censura. Tot i això, no tothom ho veia suficient:

"En el propi diumenge, en el Cine Santjoaní, no sé si per... sia per lo que's

vulga, segons programa s'hi representaren 2 grans funcions !!!MORALS y DECENTS!!! No vull pas enumerarles. Ignoro qu'enten l'empresari per moral y què per decent, per això m'abstindrè de fer comentaris, però si assí com allà'l foch crema y l'aigua mulla, les funcions... en capitals una mica més grans que la nostra, han sigut prohibides" (El Puigmal, 26/11/10).

Sembla que la crítica es referia a unes funcions teatrals, però el cinema no se n'escapava, ara des d'una altra publicació:

"Les sessions de cine que's donen en el Teatre Santjoaní 's vehuen favorescudes per un nombrós públich. Es de desitjar que la Empresa continuarà posant cuydado en que no's exhibeixin pelicoles que atentin a les bones costums" (El Pirineu Català, 9/11/12).

Aquell 1912 el govern publicà una normativa per la qual es prohibien les exhibicions particulars de "películas pornográficas", es prohibia l'entrada de menors no acompanyats en les sessions de nit i en canvi, s'autoritzaven sessions especials només per a nens amb films instructius, històrics i de viatges.

L'activitat d'exhibició de cinema era

CINE SANTJOANI

EXTRAORDINÀRIES SESSIONS DE CINE I VARIETÉS
per a els dies 7, 8 i 9

GRANDIOSOS ESTRENOS de pel·lícules de llarc metratge i d'assumptes sensationals. DEBUT dels celebrats artistes de varietés, el original

FERY

y la genial canzoncista

MARY SOL

CINEMA SANTJOANI
VAR CINEMA

Anunci del Cinema Santjoani al programa de Festa Major de 1918.

perillosa: la precarietat dels projectors, l'extrema inflamabilitat del cel·luloide i les escasses mesures de seguretat dels locals van provocar diversos sinistres per incendis. L'any 1912 es cremà un cinema de Vila-real i causà desenes de morts per una aglomeració. Aquest

fet féu saltar totes les alarmes i el govern va endurir les condicions sota les quals es podia exhibir cinema. Aquesta fou la causa de que el Santjoani emprengués unes obres de remodelació. El 27 d'octubre d'aquell 1912 s'inaugurà la temporada cinematogràfica amb el local en condicions (*El Pirineu Català*, 19 i 26/10/12).

Segons consta en els fulls de la Contribució industrial, a finals de la primera dècada i inici de la segona del segle passat es feia una projecció setmanal, diumenge en sessions de tarda i nit, més els festius, al preu de 40 cèntims la butaca i 25 la general. Les sessions registraven una gran entrada: "ple a vessar", segons una crònica a *La veu comarcal*, "mereixent-ho molt per l'acert en l'elecció de pel·lícules".

Pel que fa a les pel·lícules projectades al Santjoani, ens n'han arribat pocs títols concrets, però per les cròniques sabem de la projecció el 1910 d'una pel·lícula sobre la Passió de Crist. El 1915 arribà una "llarguíssima" pel·lícula, de 75 minuts: *Salambó*, producció italiana filmada el 1914 pel director Domenico Gaido. També fou objecte d'elogis a la premsa la pel·lícula *La tempesta*, passada el novembre de 1916.

Aspecte exterior del Cinema Santjoani en l'època del seu tancament.

CINE I CINEMA

Fotogrames de «Jerusalem alliberada», la magna producció sobre les croades que inaugura el cinema del Centre Catòlic (1922).

UN NOU CINEMA A SANT JOAN: EL CENTRE CATOLIC

El 1887 s'havia creat a Sant Joan una entitat que encara avui perdura: el Centre Catòlic, més tard anomenat Centre Catòlic d'Obrers. Era una entitat creada en el si de l'Església per a promoure el lleure sa dins de la moralitat i les ensenyances catòliques, en part en reacció a l'establiment d'una escola laica a la vila. El Centre Catòlic, a semblança dels altres centres d'aquest tipus que es van crear a l'època, va tenir una gran rellevància social, i va eixamplar la seva activitat al teatre, l'ensenyament, la música... El 1899 es va inaugurar el nou edifici de l'entitat, al Passeig del comte Guifré, amb un teatre situat en el mateix lloc que l'actual, però de dimensions molt més reduïdes. És en aquest teatre on el 1922 l'entitat comença les sessions de cinema, com una oferta més als seus associats. Per la diada de Reis es va inaugurar amb una projecció de la primera part de *Jerusalem alliberada*, juntament amb la representació d'uns Pastorets.

En tractar-se d'una entitat d'Església és lògic que el zel per a assegurar la moralitat dels continguts fos gran. En el

reglament que es va establir la primera estipulació fou que "no's projectarà cap pel·lícula que no siga previament revisada i aprovada pel Rvnt. Conciliari o altra persona per ell autoritzada". En el seu opuscle sobre el Centre, Joan Ferrer va fer notar la suggeridora coincidència del mot amb què era conegut el Centre Catòlic -"Can cartrons"-, amb el seu homònim d'Olot. En el cas de la capital del Garrotxa, el sobrenom li venia del cartró que s'usava per tapar l'objectiu en les escenes censurades. Quan Manuel Blanxart, el president que va introduir el cinema al Centre, va deixar el càrrec, deixà constància dels maldecaps que li havia ocasionat. No els enumerava, però no costa massa d'endevinar quins

La imatge de les obres de construcció de l'actual Teatre Centre ens permet observar les reduïdes dimensions de l'antiga sala.

Centre Catòlic d'Obrers
Sant Joan de les Abadesses

Des d'ara en endavant el Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

L'Estel de Nazaret

Després d'una gran sessió de cinema, el Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

INAUGURACIÓ DEL CINE DE NOSTRE CENTRE CATOLIC

El Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

L'ADORACIÓ DELS REIS

El Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

NIT DE REIS

El Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

L'Estrella dels Reis

El Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

PRELUS D'ENTRADA I SEIENT

El Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

SANTJOANINS

El Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

Cine Centre Catòlic d'Obrers
Sant Joan de les Abadesses

Des d'ara en endavant el Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

Revista Cine

Els cavallers de la Lluna

Jerusalem Libertada

Jerusalem Libertada

A tota velocitat

EL GOLFO

HARRY PIEL

El Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

Centre Catòlic d'Obrers
Sant Joan de les Abadesses

Des d'ara en endavant el Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

GRANDIOS ACONTEIXEMENT ARTISTIC

Vida, Passió i Mort de Nostre Sr. Jèsucrist

Després d'una gran sessió de cinema, el Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

El Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

El Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

El Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

El Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

El Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

El Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

El Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

El Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

El Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

El Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

El Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

El Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

El Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

El Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

El Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

El Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

El Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

El Centre Catòlic d'Obrers de Sant Joan de les Abadesses, a més de les seves activitats habituals, organitzarà una sèrie de sessions cinematogràfiques amb el títol de "Cine Club".

CINE

de mans del cristià Tancredo". L'escena final semblava que no quedava prou clara i la gent havia quedat neguitosa".

El mateix Pare Bertran, que molts anys després dedicaria poemes a alguns films i dirigiria el cine-club del prestigiós Fòrum Vergés, ens parla també de l'acompanyament musical dels films de llavors. Esmenta el pianista Jaume Serra com qui posava música al cinema mut: "Era un mestre especialment en les de corregudes de cavalls i persecucions de pistolers". Un altre pianista que ens consta que el 1916 acompanyava sessions de cinema és Josep de Calassanç Conill. En alguna ocasió els grups instrumentals de la vila havien acompanyat el cinema mut, com l'any 1923, en què un quartet format per Ramon Puigdemont, Ramon Roca, Pau Serrat i Juli Salvadó amenitzà la pel·lícula sobre la Passió i la mort de Crist amb "les millors composicions del seu repertori".

La programació del cinema al Centre Catòlic continuà, sempre però molt condicionada per l'activitat de les altres seccions del Centre. Per la Festa Major i les diades més assenyalades, com la festa patronal de Sant Pere, no es programava mai cinema, ja que la sala estava dedicada a l'activitat teatral i musical.

eren: la moralitat de les pel·lícules i la difícil compaginació de les projeccions amb la multitud d'activitats teatrals que es programaven a la sala.

La primera pel·lícula que s'hi passà, com ja hem dit, fou la magna producció en tres parts *Jerusalem alliberada*, film de 1918 dirigit per Enrico Guazzoni basat en el cèlebre poema de Torcuato Tasso. Aquesta pel·lícula, que per la seva llarga durada es passà dividida en tres sessions en tres caps de setmana, causà un forta impressió al nen d'onze anys que era llavors Joan Baptista Bertran. Ho plasmà en el seu llibre *Del meu poble, encara*:

"La nostra impaciència esdevenia aguda havent d'esperar el diumenge següent, sobretot perquè l'hàbil director posava a posta un final de suspens a cada episodi. En el programa que es repartia ja a la meitat de la setmana, els calgué, als propietaris de la sala, posar una nota tranquil·litzadora per als espectadors (...): "L'heroïna musulmana Clorinda morí després d'haver rebut el baptisme

FAMILIAR CINE

CINEMATÒGRAF BELLAPÈ

Cooperativa de consum La Constància Santjoanina
FAMILIAR CINEMA COOPERATIVA

Incorporació de l'aparell sonor SINCROFILM i de la reforma de l'edifici

Per pel·lícules de gran èxit amb les quals el públic quedarà content dels programes que's projectaran i sobretot amb l'aparell que és completament físiològic. Es tocaran una sèrie de plaques de gust insuperable.
(Detalls per programari)

CINEMA SANTJOANÍ

Dies 9 i 10 — Actuació del colossal espectacle

PLANA-GUMA

amb els seus deu discs dinàmica, la seva nova modalitat d'estampes vivents internacionals, plenes d'art, llum i vivacitat exquisida

PLANA-GUMA l'espectacle dels espectacles únic en el seu gènere. 25 artistes d'ambdós sexes, 25
(Detalls per programari)

CASINO ABADESSENC

CONCERTS I BALLS de selectíssim repertori a càrrec de la renomada orquestra Plana-Gumà.

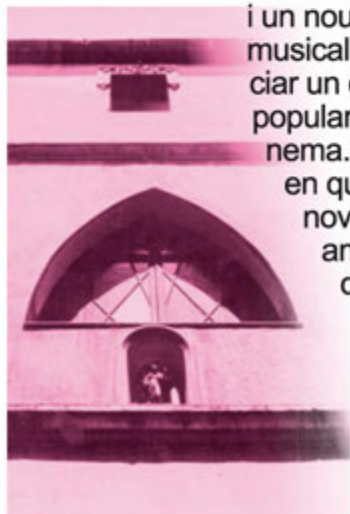
(Detalls per programari)

ELS ANYS 30: L'ARRIBADA DEL SONOR. LA COOPERATIVA CREA EL FAMILIAR CINEMA. INICIS DEL CINEMA AMATEUR

La incorporació del cinema sonor integrat en les pròpies pel·lícules data de 1927. Fou una invenció de la Warner Brothers que canvià radicalment la forma de concebre el cinema, encara que va topar amb alguna oposició al principi. Amb el sonor van aparèixer les noves

estrelles del cinema i un nou gènere: el musical. Això va propiciar un creixement i la popularització del cinema. Són uns anys en què s'obren noves sales, i les antigues s'han d'adaptar a la força per no quedar al marge del progrés.

No sabem en quina

data exacta va arribar el cinema sonor a Sant Joan. El cinema Santjoaní, que sembla que en els anys anteriors a la guerra gestionava Manuel Portell, va instal·lar un aparell "Sincrofilm" que es va inaugurar el 3 de juny de 1933 amb les pel·lícules *El favorito de la guardia* i *Predilecto de los dioses*, dues produccions del director alemany Hans Schwarz. Ara bé, a l'Arxiu Històric Municipal es conserva la sèrie pràcticament completa de cartells del Santjoaní dels anys 1932 i 1933, i entre les pel·lícules projectades anteriorment ja n'hi ha algunes de sonores: el programa de 24/9/1932 s'anunciava com a "Grandiós programa sonor", en què la pel·lícula estrella era *Anny chófer*, "deliciosa comèdia totalment sonora" protagonitzada per l'actriu Anny Ondra. També el 5 i 6 de gener del 1933 es passà *Ladrón de amor*, "completament parlada i cantada en espanyol" així com un "dibuix sonor". És a dir: ja hi havia cinema sonor amb anterioritat a juny del 1933, encara que fos amb sistemes no tan sofisticats.

En els programes d'aquells anys del cinema Santjoaní observem que les sessions es feien normalment els dissabtes a la nit i els diumenges a la tarda, i constaven en primer lloc d'una o dues pel·lícules còmiques (molts cops

SALON CINE SANJUANIN
 Gran sala de cine para el domingo 23 Marzo 1941
 Otro programa de excepcional importancia

Presentación de la magnífica obra española, basada en la obra del mismo título, escrita por Carlos Arniches y adaptada por Antonio Gassman, Víctor Gassman, Alberto Roca, Ramón Rodríguez y Luis Filadelfo.

La señorita de Trevelez
 UN ESTUDIO SENSACIONAL Y DE ACTUALIDAD
 Sublime de una de estas films que nos ofrecen momentos impagables. En esta, en el que se plantea una de las grandes temáticas del momento, la guerra civil, la vida cotidiana con una amplitud de miradas sin precedentes sobre las líneas de producción.

La Flota Celeste
 Otra de magnífica representación que aporta toda la intensidad de acción que refiere todo procedimiento. Completará el programa un Dúo.

Desde la obra de máxima calidad, LA FLOTA... Todo el mundo habla de LA FLOTA, cuando se ve en EL TIORE DE SORIANO

DISTRIBUCIÓN Y VENTA ÚNICA
ATLANTIC FILMS
 EDUARDO SOTO, 21, MADRID
 Teléfono: 3193-24

Cinema Sanjuanin
 Domingo 20 de Abril de 1941
 La sensación de la semana!
 ¡lo que usted espera!

La Tumba India

Segunda parte de «El Pigeo de Emperador»...
 El gran espectáculo de una única maravilla interpretada por el mejor de nuestros actores de fama...
 El film de máxima importancia... La película de la semana...
 El título más soberbio de los films...

VAGABUNDO A LA FUERZA

Más de 100 dibujos...
 el dibujante español de Renacimiento de Pellicer...
 El título más soberbio de los films...

Familiar Cinema

El libro de la seiva
 Su fascinación y su grandioso...
 El libro de la seiva...
 Su fascinación y su grandioso...

En aquests anys de la República, nasqué una nova sala de cinema a Sant Joan. L'any 1911 s'havia creat una cooperativa de consum anomenada "La Constància Santjoanina", que va créixer ràpidament, fins al punt que el 1920 bastia un edifici propi al carrer Corriols. El 1927 va comprar l'edifici contigu del carrer Comamala i va reformar-lo per convertir-lo en sala de ball, teatre... Fou en el primer pis d'aquest edifici on l'any 1934 la Cooperativa començà les sessions de cinema, sota el nom de "Familiar Cinema". Per la Festa Major de 1934 s'estrenà l'equip de projecció sonor, de la marca Gaumont. S'anunciava així: "...amb l'aparell que és completament finíssim. Es tocaran una sèrie de plaques de gust insuperable". La pel·lícula amb què s'inaugurà fou *El signo de la cruz*, de temàtica religiosa. La sala de cinema de la Cooperativa tenia una capacitat de 326 persones (246 butaques i 80 seients de general), lleugerament per sota del Santjoaní, que tenia un aforament de 358 persones repartides en 154 butaques i 80 cadires a platea, 44 a l'amfiteatre i 80 de general segons una acta de 1927 amb finalitats fiscals (considerem més creïble aquesta xifra que no pas l'exagerada de 700 que li atribuïa com a aforament l'*Anuario Cinema-*

tográfico Español de 1935). El Centre Catòlic, més petit, podia encabir llavors a tot estirar entre 170 i 200 persones.

L'any 1934, quan el ball de Pabordes fou restaurat, la casa Fox es va interessar per filmar-lo per al seu "Noticiero Fox Sonoro", que havia iniciat dos anys abans i que es passava als cinemes. En les dates que s'havien establert per la filmació, l'aparell sonor no estava disponible i, per tant, no fou possible, però

Estat de la Cooperativa just abans del seu enderroc.

sí que el 1935 es pogué realitzar una filmació amateur a càrrec del sr. Agustí Fabra, de Terrassa, que es va passar en una sessió especial al "Familiar Cinema" el 7 de juny de 1936.

Aquesta filmació amateur ens dona peu a parlar d'una iniciativa que malauradament no pogué acabar de desenvolupar-se a causa de la guerra: l'any 1935 es va crear a Sant Joan una entitat dedicada al cinema amateur: "Cinema Amateur Esplai", que devia ser l'evolució de l'entitat "Esplai", creada cap al 1932 dedicada a l'excursionisme, però que sembla que entre les seves activitats hi havia també les projeccions de films amateurs, al Palau de l'Abadia o a altres localitats com Vallfogona i Ogassa. Aquesta iniciativa és molt destacable, perquè els pocs clubs amateurs d'aquest tipus es crearen en ciutats grans i mitjanes del país. El fet que es creés en una vila com Sant Joan és un fet insòlit. La revista especialitzada *Cinema Amateur* se'n féu ressò i saludà amb sorpresa i alegria el naixement d'aquesta entitat. Hem llegit que la intenció era de realitzar cursos de cinema, però no tenim constància que s'arribessin a impartir. Sabem que alguns dels impulsors de l'entitat foren Eudald Carbonell (en "Non") i Amadeu Pagès.

Amb l'esclat de la guerra civil, el Centre Catòlic i el Santjoaní foren confiscats. El primer, per la UGT, i s'hi establí l'"Ateneu Obrer Puig-altenc", i el segon per la CNT, concretament per a la seva "Secció Cultural i Esportiva". No tenim coneixement de que hi hagués activitat cinematogràfica durant el conflicte en aquests dos locals.

En canvi, la Cooperativa no fou confiscada. Suposem que en un principi les sessions de cinema continuaren amb certa normalitat. Ho creiem així d'acord amb el que es desprèn d'un article aparegut a la publicació local *Avançada*, del POUM, el febrer de 1937. Sota el títol "*Prou frivolitat a la reraguarda*", el seu autor es congratulava que el Consell Municipal hagués suspès els balls a la vila i l'esperonava a prohibir també el cinema: "*abolí el cinema sempre que en aquest no s'hi projectin pel·lícules d'un caire netament social, i si d'aquesta manera tampoc no es pot fer sentir la guerra en aquests «revolucionaris» d'última hora, obriu treballs de pic i pala*".

Aquest "avis" del partit que controlava

Cine Sanjuani El Salón de los GRANDES ESTRENOS

Los estrenos extraordinarios para los días 16-17 Agosto de 1945

SE VENDE UN PALACIO

Un asunto en extremo interesante que reune a los principales figuras del cine nacional.

El Sr. Sanders vive peligrosamente

Un gran film de acción y emoción, que ha constituido uno de los más resonantes éxitos de la presente temporada.

En cada escena una emoción, en cada dos uno coraje.

Además se proyectará

La Destrucción del III Reich
Edición Especial de RO-DO

Próximamente:
Aquella noche en Vorstera
por Risto Mithras

Cine Sanjuani El Salón de los grandes estrenos

FORMIDABLE PROGRAMA DOBLE para el DOMINGO, día 23 de Septiembre de 1945

STAN LAUREL - OLIVER HARDY

MARINOS A LA FUERZA

La película más cínica de estos dos populares artistas, que le harán olvidar sus preocupaciones.

Recomendada contra el mal humor y la neurastenia

ESTA NOCHE NO HAY NADA NUEVO

La mejor creación de ALIDA VALLI

Una película que habla directa al corazón

Completará una interesante Documental

El programa que le ofrecemos puede estar seguro que es de los mejores de la temporada.

2 GRANDIOSAS SUPERPRODUCCIONES

Dir. Bernardi - B. Juan Aldunate

Presenta a

STAN LAUREL y OLIVER HARDY

EN

MARINOS a la fuerza

Director GORDON DOUGLAS

l'Ajuntament devia fer el seu efecte, ja que dos mesos més tard es projectà al Familiar Cinema la pel·lícula russa *Els marins de Cronstadt* (1936) només un mes després de la seva

estrena a Barcelona. Era una pel·lícula d'exaltació dels mariners comunistes que varen participar en la defensa de Petrograd (l'actual Sant Petersburg) el 1919 davant de l'exèrcit blanc. En aquesta ocasió, la crònica de l'*Avançada* defensava aferrissadament la pel·lícula:

"Les escenes de que està dotat són altament instructives, revolucionàries i adaptades als moments que estem vivint. (...) En fi, durant la projecció de "Els marins de Cronstadt" veiem davant els nostres ulls l'encarnació viva de la lluita que sostenim contra el feixisme".

Es tractava d'una de les accions del Secretariat de Propaganda de la Generalitat, i es va projectar conjuntament amb un dels documentals produïts per "Laya Films" -la productora del govern català- dedicat a exaltar l'Exèrcit Po-

pular de la República. Precisament la línia d'aquest documental fou el que no agradà gens al crític anònim. El POUM era partidari d'un exèrcit revolucionari, no pas d'un de regular:

"...s'intenta fer una gran propaganda «pro exèrcit popular». Ja sabem nosaltres que els reformistes i contrarevolucionaris disposen de tots els mitjans per fer la seva propaganda, però que fins i tot abusin d'aquest film..."

Tot i això, encoratjava als responsables de la Cooperativa a programar més sessions d'aquest estil. En la seva concepció, el cinema havia de ser propagandístic i havia d'abandonar la seva vessant frívola:

"...d'aquesta manera podrà desaparèixer també aquella concepció que molts tenien del cinema, i aquest, amb la projecció de pel·lícules socials, podrà transformar-se en una escola més al servei de la Revolució".

Pocs dies després ocorregueren els "Fets de maig" i el POUM quedà totalment bandejat de la vida política. Sabem que al Familiar Cinema l'activitat de projecció fou normal a partir de llavors, fins, com a mínim, el setembre de 1938. Es conserva un llistat amb la programació, ara basada totalment en el cinema comercial americà; res a veure ja amb les cintes propagandístiques russes. El cinema servia com a

vàlvula d'escapament de les penúries que provocava el conflicte bèl·lic. Uns mesos més tard, el 9 de febrer de 1939, les tropes de Franco entraven a Sant Joan. Començava una nova època, però això ja és una altra pel·lícula.

LA POSTGUERRA: TEMPS DIFÍCILS. LES PRIMERES PEL·LÍCULES EN COLOR

La guerra civil va deixar un país devastat, empobrit i sota un règim totalitari. Els cinemes van romandre un temps tancats. La Cooperativa va servir durant un temps de quarter a les tropes establertes a Sant Joan. El setembre de 1939, però, se celebrà de nou la Festa Major amb una aparent normalitat, i entre la programació, per bé que no sabem en quin cinema, foren projectades dues pel·lícules: *Morena Clara* -un dels grans èxits del cinema espanyol del moment- i *Al compás del amor*, un film del duet Fred Astaire i Ginger Rogers.

De mica en mica tornava l'activitat cinematogràfica, tot i que la pobresa general de l'època feia que el negoci fos escàs i, a més, un pastís a repartir entre

dues sales que es feien la competència. El 1941, la Junta de la Cooperativa rebutjava la proposta de l'empresari del Santjoaní, el sr. Planas, el qual els proposava arribar a un acord per repartir-se el cinema per diumenges o per mesos alterns. Al seu torn, el Familiar es queixava per carta a la Metro Goldwin Mayer que el Santjoaní programava pel·lícules d'aquesta distribuïdora malgrat l'acord que hi tenien.

El cinema va ser fortament controlat pel règim: en els primers anys, en començar les sessions mentre es projectava una foto fixa amb la imatge del dictador, s'havia d'interpretar l'himne del guanyadors amb les conseqüents salutacions feixistes.

També es va imposar un decret per a afavorir la producció es-

Carta rebuda pel «Familiar Cinema» per la qual se li anunciava l'obligatorietat del passí del NO-DO

panyola que imposava quotes a complir. Una altra imposició fou el NO-DO: el documental oficial d'exaltació de les virtuts del règim que s'havia de passar obligatòriament en totes les sessions. Abans, els noticiaris de complement que es projectaven entre les dues pel·lícules solien ser els de la casa Fox o de l'alemanya UFA, que costaven a l'exhibidor unes 15 pessetes. Amb l'obligatorietat del NO-DO, que al Familiar es va començar a passar el 21 de març de 1943, el preu augmentava considerablement, fins a les 50 pessetes.

El Familiar Cinema primer portava la programació tractant directament amb les distribuïdores, i més tard ho féu a través d'un representant a Barcelona, Ramon Vila, que confegia la programació d'acord amb els responsables de la Cooperativa. No era fàcil obtenir les pel·lícules més taquilleres ja que les còpies eren escasses i hi havia molta demanda de cinemes que les desitjaven. El criteri del públic també es tenia en compte: en una carta de 1941 a la Metro es demanava canviar dues pel·lícules de Laurel i Hardy, ja que "en este público no gustan. El precio da lo mismo".

Un altre aspecte que s'endurí sota el nou règim fou el de la censura. El

Familiar, tot i que les pel·lícules ja arribaven retallades d'origen, tingué algun problema amb les autoritats, que li exigien que programés pel·lícules aptes, és a dir, adreçades només a un públic infantil. El representant els aconsellà donar allargues, ja que no n'hi havia prou estoc i suposaria, a més, una ruïna econòmica.

El cinema de la competència, el Santjoaní, també es renovà, i l'octubre de 1944 inaugurava la nova temporada, amb calefacció, tot confort i amb equip sonor Orpheo Sincronic. En aquest cinema es passà la primera pel·lícula en color: per les festes de Nadal d'aquell any es programà *Las aventuras del Barón de Münchhausen*, un film alemany rodat en Agfacolor que estava causant sensació. Al Familiar, en canvi, l'abril de 1945 arribava el sistema americà, el Technicolor, amb la superproducció *El libro de la selva*. De mica en mica les pel·lícules en color, algunes de les quals de dibuixos animats com *La bella dormient* o *Dumbo*, anaren guanyant terreny, però la majoria encara eren en blanc i negre.

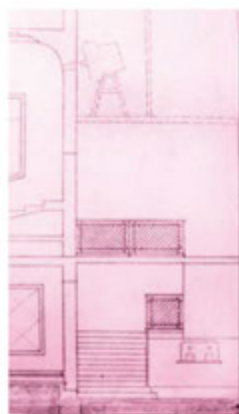

TEMPS DE CANVIS I POPULARITZACIÓ DEL CINEMA. LA CONSTRUCCIÓ DEL CINEMA MONTSERRAT. EL CINEMASCOP

L'any 1946 fou un any d'importants canvis en l'exhibició de cinema a Sant Joan. El Cinema Familiar, que havia prescindit des de l'estiu de 1943 del seu representant a Barcelona, havia llogat l'explotació a un tercer. En aquest punt hem d'introduir la figura d'Antoni Camprubí i Condominas (La Pobla de Lillet, 1907 - Barcelona, 1995), que fou l'empresari a qui es llogà el local. El seu pare, Antoni Camprubí i Casals, es dedicà, a part d'altres empreses de transport i de gasoses, a l'explotació de cinemes a Ri-

poll, on portà el cinema de l'Acadèmia Catòlica i també el Comtal, que més tard vendria al seu fill.

Antoni Camprubí i Condominas, com veurem, gestionà en diversos moments l'explotació dels quatre cinemes de Sant Joan: el Familiar, el Montserrat, el Santjoaní i el Centre. A més, aquest empresari ripollès s'associà amb Miquel Viñas i Vicenç Calabuig en l'empresa CAVICA per a l'explotació dels cinemes Molina, Ideal i Comtal de Ripoll, i el Diagonal de Campdevàno, una aliança que durà fins el 1977. Regentà per compte propi, entre altres, els cinemes barcelonins "Ambos Mundos" -ubicat al barri obrer del Bon Pastor- i "Miami", a més del "Llobregat" de la seva vila natal.

Plànols de la construcció del «Cinema Montserrat», quan encara no s'havia decidit el nom que duria.

Cine Montserrat

Del 12 ENERO 1947 - CONTINUA DESDE LAS 4

Toda noche para ver la función de un teatro maravilloso, con el cine y el teatro de la noche. Cine con una película de actualidad. Para ver con el espectáculo de teatro. Montserrat.

LA MUJER ENIGMA

Montserrat presenta a la noche. MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat y MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat y MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat.

Montserrat presenta a la noche. MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat y MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat.

CINE SANJUAN

Del 22 y 23 ENERO - Días 22 y 23 Febrero

EL MAGO DE ACOTECINCINTO

Montserrat presenta a la noche. MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat y MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat.

Montserrat presenta a la noche. MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat y MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat.

LOS ULTIMOS DE FILIPINAS

Montserrat presenta a la noche. MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat y MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat.

Montserrat presenta a la noche. MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat y MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat.

CINE MONTSERRAT

Del 12 ENERO 1947 - CONTINUA DESDE LAS 4

Toda noche para ver la función de un teatro maravilloso, con el cine y el teatro de la noche. Cine con una película de actualidad. Para ver con el espectáculo de teatro. Montserrat.

LA MUJER ENIGMA

Montserrat presenta a la noche. MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat y MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat.

Montserrat presenta a la noche. MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat y MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat.

LA CANCION DE BERNADETTE

Montserrat presenta a la noche. MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat y MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat.

Montserrat presenta a la noche. MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat y MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat.

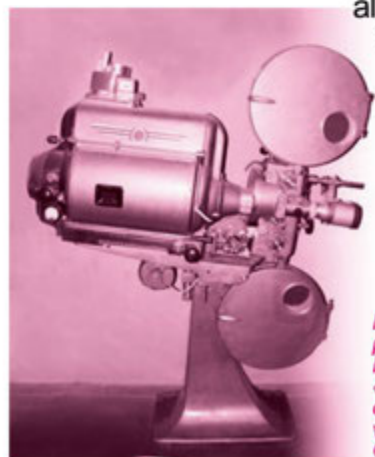
Montserrat presenta a la noche. MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat y MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat.

Montserrat presenta a la noche. MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat y MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat.

Montserrat presenta a la noche. MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat y MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat.

Montserrat presenta a la noche. MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat y MONTSE MONTSE la historia de un teatro de Montserrat.

L'any 1945 Camprubí proposà un tracte a la Cooperativa: la compra d'un solar que aquesta tenia a la carretera de Camprodon annex al "Niu Nou", així com de les butaques i la màquina de projecció, amb la intenció de bastir un nou cinema. El contracte incloïa, a més, el lloguer de l'explotació del bar i sala d'espectacles del "Niu Nou". La Junta va valorar el fet que legalment la Cooperativa no podia portar l'explotació del cinema directament i que els actius anaven perdent valor. A més, la llei preveia que se la podia obligar a edificar el solar o bé trobar-se amb una expropiació. Davant d'aquesta disjuntiva, l'Assemblea de socis aprovà la proposta. Això significà el tancament del Familiar Cinema al final de la temporada 45/46.

Màquina de projecció del Montserrat, marca «Ossa», avui conservada al vestíbul del Teatre Centre.

El nou cinema fou projectat per l'arquitecte Josep Canela i Tomàs, i tenia una capacitat de 450 places, repartides en 322 de platea i 128 d'amfiteatre. Per tal de promocionar la seva estrena, l'empresari organitzà un concurs que premiava amb un any de cinema gratis qui endevinés el nom que posaria a la nova sala. El dubte es resolgué per la Festa Major de 1946, que és quan fou inaugurat: el cinema es diria "Montserrat". Camprubí li posà el nom de la seva filla, que havia nascut pocs dies abans. El premi se l'endugué Neus Moreta. El Montserrat s'estrenà amb un espectacle de varietats a càrrec del còmic Alady -una de les figures del Paral·lel barceloní- i una jove Mary Santper, i la primera pel·lícula que s'hi projectà fou la superproducció *Historia de dos ciutades*. A part de funcionar com a cinema, cada any es programava un espectacle de teatre o varietats per la Festa Major, i també s'hi celebraren els Homenatges a la Vellesa, per als quals l'empresari cedia desinteressadament la sala. En aquells temps començà el gran "boom" del cinema: són els anys en què Hollywood no parava de crear grans produccions i de generar noves estrelles que esdevindrien mites del cel·luloide. Ara sí que la cinematogràfica era una

activitat lucrativa: malgrat que les novetats arriben sovint amb anys de retard, les sessions eren molt concorregudes i hi havia cues per entrar. La gent acudia cada setmana al cinema, i la taquillera del Montserrat, la Teresina, ja sabia les preferències de cadascú i els guardava les butaques. Entre els primers films projectats al Montserrat podem trobar *Las llaves del reino*, *El mago de Oz*, *Recuerda*, *La canción de Bernardette* o *Los tres caballeros*, que fou la primera cinta que barrejava dibuixos animats de Disney i personatges reals. Un cas a part fou *Casablanca*, passada l'abril de 1947, i que es reposaria en diverses ocasions: l'agost d'aquell mateix any, el 1950 i el 1966.

El 1946, coincidint amb la inauguració del Montserrat, Eudald Planas deixà

l'explotació del Santjoaní a mans d'un empresari de Barcelona, Julio Soro, però el rendiment no fou l'esperat i només duraria una temporada al capdavant del cinema. A principis de l'any 1948, Camprubí passà a controlar també el Santjoaní i per tant assolí el monopoli del cinema comercial a Sant Joan. A partir de llavors, el Montserrat quedà com a cinema de referència i el Santjoaní com a segon cinema. El programa es solia passar en sessions contínues de tarda i nit al Montserrat i de tarda en el Santjoaní, a part de les sessions populars del dissabte al Santjoaní, que més endavant s'especialitzaria en pel·lícules aptes, de l'estil dels mítics títols de *Tarzan*, amb les sales plenes d'un públic infantil sorollós. En aquest cinema també es programaren més tard sessions populars de dijous,

L'empresari Antoni Camprubí i dues imatges dels Homenajes a la Vejeza, que ens mostren l'escenari i la platea del Cinema Montserrat.

que era el dia en què les escoles no feien classe a la tarda.

Les grans produccions continuaren arribant, normalment coincidint amb les festes més assenyalades: la Festa Major o les noves festes del règim com la "Liberación" i el 18 de juliol, entre altres: *Juana de Arco* (1950), *Eva al desnudo* i *Mujercitas* (1952), *Sansón y Dalila* (1953) o *Quo Vadis* (1955).

El cinema d'aquesta època ve marcat pel descobriment d'una nova tècnica de projecció, el Cinemascope: un sistema de lents anamòrfiques reconvertia les imatges allargades dels fotogrames, cosa que, complementada amb la nova pantalla més llarga i corbada, permetia una gran espectacularitat que fou aprofitada a bastament pels realitzadors.

Per la Festa Major de 1955 es van inaugurar al Montserrat "los nuevos equipos para proyectar a alta intensidad y la pantalla panorámica", amb les pel·lícules *El mayor espectáculo del mundo* i *Los caballeros las prefieren rubias*. Ara bé, el sistema Cinemascope pròpiament no fou inaugurat fins el 24 de juliol de l'any següent, amb la superproducció *La túnica sagrada*. Foren necessàries obres d'ampliació de la platea per fer lloc a la nova gran pantalla.

DEL CINEMA CATEQUÈTIC I EL "CINE PARROQUIAL" A LA CONSTRUCCIÓ DEL CINEMA CENTRE

La projecció de cinema al Centre Catòlic després de la guerra fou molt esporàdica i de tipus no comercial. Les pel·lícules que s'hi passaven solien ser de tipus religiós i bàsicament destinades a un públic infantil amb una finalitat catequètica. Així, durant els anys 40 es creà el "Cine Infantil", que projectava pel·lícules com *La Pasión* o *Christus*, amb descompte per als nens i nenes que acreditessin l'assistència a les classes de catequesi.

A mitjans dels anys 50 es volgué donar un pas endavant amb la creació del "Cine Parroquial", vinculat a la secció d'homes d'Acció Catòlica, que inicià una campanya anomenada "*La moral y el cine*". El cinema havia agafat una popularitat extraordinària, era gairebé l'únic mitjà de diversió del poble i davant la impossibilitat de combatre la immoralitat amb una actitud abstencionista s'optà per promoure un cinema amb les majors garanties moralitat possibles, en la línia que es recolliria en l'encíclica de

Cine Montserrat

Domingo, día 18 Julio de 1958
Sobrevivió acontecimiento...

EL OTRO AMOR

Pasa mañana se aman a vivir EL OTRO AMOR
Pasa mañana se aman a dar EL OTRO AMOR
Y pasa mañana se aman a vivir EL OTRO AMOR
El título nombre de Miklos Szarvay

Completar el programa al terminarse film
EL HOMBRE DE LA CONQUISTA

Cine Sanjuaní

Sábado noche y
Domingo tarde

Puño de Hierro

Esta película de gran belleza
de Erich von Stroheim con
El actor, también gran
actor Henry y Lee Corbin

Anís de Amor

Completar el programa al terminarse film

CINE INFANTIL (Centro Católico)

Domingo, El Museo 1000 - Entre las 9:30, Noche a las 8

¡MONUMENTAL PROGRAMA!

La película que trata sobre la vida
en las penurias de todo el mundo

Corona de Espinas

(Ola, Tinto y Ruano de Nino, Tinto Innocenti)

La visión más lírica de realismo del drama
del Gólgota, hablada totalmente en español.

Empañado las sesiones con la proyección
de DOCUMENTAL y DIBUJOS y finaliza
con la divertida comedia «ESTRELLAS»
-comentada por Ramon de Castro

El gran éxito del programa, la sesión
de la posibilidad... Los niños y niñas
animan Participando además algunos en
el día de la tarde. ¡Prestar popularidad!

Montserrat-Sanjuaní

Tarde y noche

DOMINGO, DIA 2 DE ABRIL DE 1958

Último día de proyección

¡EL FILM DEL AÑO!

TUANA DE ARCO

EN TECHNICOLOR

«obra más gigantesca del cine que paró
a la historia del séptimo arte como
a acontecimiento sin precedentes»

¡ film de las realidades...
Nueve veces como su intérprete...
Comodoro, Salomón, Estrella...
y la gran dirección de TOSI RONALI de ROMA
Y ARCO totalmente completa el programa
de CINE INFANTIL Y BOTTICELLI BLOO

IMPORTANTE:
ABRIRSE LAS PUERTAS DEL CENTRO POR LA TARDE
aperturando la primera a las 3 y la segunda a las 8

Pius XII *Miranda Prorsus* sobre el cinema, la ràdio i la televisió. Malgrat que les pel·lícules ja arribessin tallades, la vigilància era més estricta en els cinemes catòlics, per la qual cosa es solia fer una segona tisorada, o bé s'usava un mètode més rudimentari: molta gent encara recorda com mn. Planas solia tapar amb la mà la projecció en escenes que considerava massa compromeses. La temporada 1956/57 començà el "Cine Parroquial" amb un projector de 16mm que havia deixat el rector de Ripoll. Posteriorment es feren unes mínimes reformes al local i es comprà un aparell de projecció de 35mm i una nova pantalla. La sala es tancà a causa de la precarietat del local

quan acabà la temporada de cinema 1960/61 havent projectat sempre cintes aptes. El Centre també cedia el local per altres projeccions d'entitats, com les de tipus muntanyenc i esportiu que solia fer en aquella època la Unió Excursionista.

Malgrat les reparacions d'urgència, el Centre era un local ròneg, petit (amb una platea de 15 x 7,5m), en estat semi-ruinós i amb unes butaques incòmodes. Es féu evident que, malgrat el cost, calia construir una nova sala, però els estatuts del Centre Catòlic i la seva estructura impediè una gestió comercial dels espectacles, sense la qual era inviable recuperar la inversió tan important que es requeria. Això féu que el succeís una nova entitat, l'"Associació Catòlica de Pares de Família", que entre les seves finalitats tenia la promoció d'activitats teatrals, cinematogràfiques i culturals adaptades "al concepte cristià de la vida". Amb aquesta nova configuració, el Centre podia esdevenir una sala comercial oberta al públic i amb taquilla. Cal tenir en compte que fins aleshores, com a sala no comercial, estava subjecta a unes fortes limitacions legals. Molts films que es podien considerar "aptes" encara no havien estat exhibits a Sant Joan, i per tant, no hi podien ser

CINE CENTRO

DOMINGO 22 DE DICIEMBRE DE 1961

INAUGURACION

LA GRAN OBRA CINEGRAFICA DE PAZ LOPEZ DE HARO EN LA REPRESENTACION DE UN FILM DE UNO DE LOS GRANES MAESTROS DEL CINE CINEGRAFICO, UN FILM INOLVIDABLE, UN FILM DE UNO DE LOS GRANES MAESTROS DEL CINE CINEGRAFICO.

UNA PELICULA INOLVIDABLE

EL BRAVO de Tomasa y Tolo

Una película que desde siempre se ha hecho sentir dramática, galardonada con el Oso de Berlín.

El tesoro de Pancho Villa de Tolo

Un film de importante acción que se proyecta como complemento del programa.

Programa de la inauguració del Cinema Centre.

passats, ja que l'empresari del cinema comercial, el sr. Camprubí, tenia preferència absoluta en les estrenes i també durant quatre anys en les reestrenes i, per tant, podia vetar qualsevol pel·lícula que volguessin projectar encara que els contractes ja estiguessin signats, dret que exercí en més d'una ocasió. A més, quan es vencien aquestes dificultats, les pel·lícules que arribaven eren molt antigues i les còpies tan deficientes que en més d'una ocasió s'hagueren de retornar.

La història de la construcció del nou Cinema Centre i els seus innombrables contratemps i dificultats econòmiques ja ha estat publicada i, per tant, no ens n'ocuparem. El projecte fou obra de l'arquitecte Jaume Rodrigo i Dalmau, dissenyat amb una estètica moderna i alhora funcional, amb una capacitat extraordinària: 440 places a platea i 184 a l'amfiteatre, i equipat amb un projector de marca Lavidson. L'empenta de la Junta i en especial del seu president, Agustí Arrey, aconseguí que el nou local fos una realitat i es

pogués inaugurar el 22 de desembre de 1963, amb les pel·lícules *El Bravo* i *El tesoro de Pancho Villa*.

La programació es continuà confegint a través de l'entitat FIDES, una federació de sales de cinema catòliques que s'encarregava de la contractació i programació. A partir d'aquell moment es restablí la competència a Sant Joan, però els resultats no acompanyaren: hi havia molta pressió per a poder eixugar l'elevat deute que s'havia contret per bastir el local ja que, a més de la hipoteca, s'havia hagut de recórrer fins i tot a un préstec popular de molts santjoanins. En canvi, la gestió de FIDES era nefasta quant a

La nova sala del Cinema Centre, inaugurada el 1963.

la qualitat de les pel·lícules, canvis de programa sense previ avís... La Junta es queixava contínuament i acabà prenent la decisió, a finals de l'any 1968, d'estripar el contracte i buscar altres solucions.

Mentrestant, el Montserrat encadenava programacions potents amb les quals es feia molt difícil competir, com la de la temporada 65/66, amb títols com *Desde Rusia con amor*, *Los diez mandamientos*, *Qué noche la de aquél día*, *West Side Story*, *La caída del imperio romano*, *Beckett*, *América, América*, *El cardenal*, *La cabaña del Tío Tom*, *Mary Poppins* i *James Bond contra Goldfinger*, per acabar amb la cirereta del pastís: *Sonrisas y lágrimas* per la Festa Major de 1966.

Els cinemes no només van ser espais de distracció i d'evasió sinó que foren autèntiques escoles de vida per molta gent que hi passava hores i hores en les sessions contínues. Alguns hi anaven per veure les estrelles de Hollywood, però també hi havia qui hi anava a conversar, a xiular si no agradava, a festejar -quantes parelles han sortit de les sales de cinema!-, i fins i tot, eren un bon lloc per matar tardes tot menjant pipes i cacauets. El passi del NO-DO entre

pel·lícula i pel·lícula era el moment de fer alguna escapada: es van fer populars, per exemple, els "resolis" de can Tatxé, que queia a prop del Montserrat. Quan la pel·lícula s'ho valia, des d'Ogassa també baixava molta gent amb l'autocar d'en Soler, que anava ple fins a la bandera, i fins i tot en alguna ocasió havia hagut de fer més d'un viatge per poder portar tot el públic que hi volia assistir.

El cinema era un espai gairebé quotidià i familiar: s'hi anava cada setmana sense que importés massa la cartellera del dia. Sovint, fins i tot, es doblava sessió i es repetia pel·lícula. En aquest sentit, fou durant molts anys un lloc on compartir moments, companyies, intimitats. La gent vivia les pel·lícules d'una forma apassionada i sorollosa.

Els santjoanins pogueren gaudir durant cert temps de tres sessions gairebé a la mateixa hora a tres cinemes diferents. Aquest seguiment regular permetia estar al dia de tota la programació de les diverses temporades. Això sí: sempre d'una forma diferida, perquè les pel·lícules arribaven al poble després d'un llarg recorregut que abans passava primer per les sales d'estrena a Barcelona i continuava per les sales de barri i de poblacions grans.

Cine Montserrat
 Dimecres, tarda - Dimecres, tarda i vesprada - Dimecres 17 i 18 de Octubre de 1969

¡Sensacional estreno!

Un legendari drama de amor i aventuras que reflecte les hazañas de les pel·lícules il·lustrades en l'època de la independència de les Amèriques.

ORGULLO DE RAZA
 EN CINEMASCOPE

Una història que està basada en el novel·la original i del gran director de cinema americà de la història del cinema mundial. Una gran aventura que reflecteix la història de la independència de les Amèriques.

DUELO DE PASIONES

Max arrisó EL TALISMAN - EL MOTIN DEL CAINE

MONTSERRAT Dimecres, tarda i vesprada - Dimecres 17 i 18 de Octubre de 1969

El mejor entretenimiento de la historia del cine!

Una película que emocionará a todos los amantes del cine.

LOS DIEZ MANDAMIENTOS

El más poderoso imperio producido por el cine está a punto de colapsar de nuevo de nuevo de nuevo.

El momento más grande del mundo de cine de Hollywood!

¡Reservar a todo lo que se le está dando la vuelta!

Por la larga duración del film, sólo comenzará el programa una película de momento de cine regular.

¡MONTSERRAT! ¡MONTSERRAT! ¡MONTSERRAT!

SANJUAN Dimecres, tardes i vesprada - Dimecres 17 i 18 de Octubre de 1969

Los jueces del terror - El Crimen negro

LA LENTA DECADÈNCIA DEL CINEMA A SANT JOAN. L'INTENT DE CREAR UN CINE CLUB

A partir dels anys 70 i sobretot dels 80 del segle passat, els cinemes de poble començaren a entrar gradualment en decadència: el jovent ja disposava d'altres alternatives de diversió, i la televisió cada cop programava més cinema. L'aparició del vídeo i posteriorment de les multisales d'estrena en localitats mitjanes li acabaren de donar el cop de gràcia. A Sant Joan la primera víctima fou el Santjoaní, que tancà les portes i acabà convertit en un pàrquing. Les darreres notícies que en tenim són de la programació de Festa Major de 1972.

Després de la crisi amb FIDES, la gestió del Cinema Centre a partir de 1969 fou assumida per un societat formada per vuit santjoanins: Josep Garriga,

Josep Roqué, Joan Roquer, Josep Tarré, Josep Bosch, Jordi Arrey, Julià Las Heras i Josep Bassols. Aquests la tiraren endavant, tot i les dificultats i el poc públic, fins a la temporada 1974, en què esclatà una nova crisi. La Junta de l'ACPF buscava un empresari que es fes càrrec de l'explotació del cinema, però mentre aquesta feia gestions amb el sr. Palau, empresari de cinema de Puigcerdà, el rector -mn. Lluís Tarracó- tirà pel dret i, a esqueses de la Junta, signà un contracte amb Antoni Camprubí. Aquest pacte amb qui havia estat el competidor directe que, al seu parer, havia posat continuament pals a les rodes al Centre, indignà els components de la Junta directiva. Aquesta acabà dimitint pràcticament en bloc en protesta per aquesta decisió, enmig de retrets dels uns i justificacions dels altres. En el contracte, l'empresari s'obligava a fer sessions de cinema les tardes de festius amb classificació fins a 3 i sessions de nit les vigílies fins a 3R, mentre que l'Associació es reservava unes dates a l'any per a les activitats pròpies. Cal tenir en compte que la classificació eclesiàstica de les pel·lícules era la següent: 1-apta per menors, 2-a partir de 14 anys, 3-auto-ritzada a majors, mentre que la catego-

ria 3R era "para mayores con reparos". La 4, que no s'hi podia exhibir, era l'anomenada "gravemente peligrosa". Recordem que aquells anys són precisament els de l'època del "destape". L'any 1977, la delicada situació econòmica obligà a signar un nou contracte més beneficiós per l'empresari, ja que a partir de llavors només estaria obligat a donar deu sessions a l'any, més les dues de la Festa Major.

Mentrestant, la programació del Montserrat combinarà, durant les dècades dels 70 i 80, una baixa qualitat de les pel·lícules en general —moltes de les quals del cine pujat de to i explícitament sexual típic de l'obertura democràtica— amb algunes de taquillers que arribaven anys més tard de la seva estrena: *Jesucristo Superstar*, *Tiburón*, *Superman*, *Aeropuerto* i les seves seqüeles anuals, *Rocky*, *La naranja mecánica*, *E.T.*, *Star Trek...* Ara bé, els temps havien canviat, els costums d'oci també, i ja no quadraven massa amb les inèrcies de funcionament dels cinemes. N'és un bon exemple una carta publicada a *El Ripollès* el 1979 signada per "un grup d'aficionats", sota el títol de "Què passa amb el cinema?":

"No és que passi res de particular, simplement que la gent es cansa d'anar a dormir tard i d'aguantar dues pel·lícules". Després d'enumerar les que es programaren el cap de setmana a la comarca, entre les quals *2001: una odisea del espacio* al Montserrat, es queixaven que *"l'hora de sortida en les sessions de nit oscil·là entre tres quarts de dues i un quart de tres. Bona hora per als qui s'han de posar a treballar abans de les vuit, i que consti que això és majoria en la nostra comarca. Però el mal no és tot aquest: els qui els agrada el cinema es lamenten de la durada de les projeccions, això és: una primera pel·lícula, "trailers" i mitja part, "nodo" i segona pel·lícula - la bona, com l'anomenem- el cos ja està quadrat i per més interessant que sigui la cinta, es fa llarga i pesada i arriba a l'avorriment amb badalls i fins i tot la son".* Proposaven que només es passés una pel·lícula, tendència que s'ha anat imposant arreu amb el temps.

Un oasi de bona programació, tot i que durant un període curt, fou el cinema-fòrum. En els anys 60 ja s'havien realitzat algunes sessions de Cinema-fòrum de tipus catequètic, la primera de

la quals el 26 de maig de 1961, en què es projectà *Mi tío Jacinto*. L'any 1981, un colla de jovent amb inquietuds culturals promovia una entitat anomenada "Cine Club Sant Joan" que projectés un cop al mes una cinta de qualitat de directors reconeguts, seguida d'un breu col·loqui. Les primeres sessions es feren a la biblioteca de "La Caixa" i després al primer pis del Centre Catòlic. La poca assistència i la dificultat de trobar les pel·lícules adequades per a projectar en 16mm. determinaren que l'any 1983 l'entitat es dissolgués.

INCENDI DEL MONTSERRAT. LES DARRERES TEMPORADES DEL CINEMA CENTRE

L'abril de 1984 hi hagué un petit incendi que afectà el Cinema Montserrat, sense conseqüències. En canvi, la matinada del dilluns 11 de febrer de 1985 un espectacular incendi destruï completament la platea del cinema. Foren necessàries diverses dotacions de bombers per a sufocar-lo. El diumenge anterior s'hi havia fet la darrera sessió amb la projecció de *Le seguían llaman-*

Dues imatges de l'incendi que destruï el Cinema Montserrat l'11 de febrer de 1985.

do Trinidad i *La casa de los horrores*, una pel·lícula que s'anunciava premonitòriament amb aquesta frase: "pagaré por entrar, rezará por salir". Sant Joan es quedava sense cinema, ja que al Centre des feia cinc anys ja no s'hi feien sessions. El mes de maig de 1985 es rescindia finalment el contracte entre Camprubí i l'ACPF. L'entitat llogà la sala per a alguna projecció de l'Ajuntament durant els "Juliol cultural" i en les temporades 85/86 i 86/87 encara programà regularment cinema pel seu compte.

Després d'un parèntesi d'uns anys, el 1992 el Centre va adquirir la màquina de projeccions del Montserrat, salvada de l'incendi i restaurada pel seu antic operador, el sr. Francesc Prat. Això va permetre que els anys 1992 i 1993 tornés a haver-hi cinema comercial per mitjà d'un acord amb l'Ajuntament i el Departament de Cultura, que cedia les pel·lícules, la majoria de les quals doblades al català. Un cop acabat el conveni, es va intentar reprendre el cinema per mitjà d'un empresari de Manlleu, però després de tres pel·lícules, el 20 de març de 1994 es tancava la història de l'exhibició de cinema a Sant Joan. La darrera cinta que es projectà fou *Justicia extrema*. Des de llavors, Sant Joan no-

més ha comptat amb algunes sessions de cinema a la fresca durant les activitats d'estiu, al Passeig del comte Guifré, la Plaça Clavé, el Parc de l'Estació o a la piscina. El Centre es dedicà preferentment a activitats teatrals, i fa poc ha eliminat l'antiga cabina de projecció. El solar del Montserrat, malgrat que primer s'afectà urbanísticament per a un futur teatre-cinema municipal, acabà convertit el 1996 en un edifici d'habitatges de protecció oficial, que prengué el nom del cinema. Aquest mateix destí tingué l'edifici que en el seu moment havia acollit el Familiar Cinema de la Cooperativa, malgrat una iniciativa ciutadana per a salvar-lo com a patrimoni local que tanques activitats havia acollit.

EPÍLEG: SANT JOAN AL CINEMA

Sant Joan de les Abadesses ha estat poques vegades escenari de pel·lícules. Ja hem esmentat el film amateur sobre el Ball dels Pabordes de 1935. El 1962 el monestir serví de plató per al rodatge de l'escena final de *Las hijas del Cid*, pel·lícula que es filmà majoritàriament a la comarca. Dirigida per Miquel Iglesias, fou produïda per Víctor M. Tarruella, que volgué aprofitar-se de l'èxit de la super-

Programa de mà i imatges del rodatge de «Las hijas del Cid» al monestir.

producció americana *El Cid* (1961). El film especula amb els antecedents de l'espasa del Cid a mans dels comtes catalans. Destaquem també que un dels reportatges del NO-DO es va dedicar al monestir santjoaní: fou el 1973, rodat ja en color. El santjoaní Ferran Lagostera (nascut el 1947) esdevindria director de cinema professional i filmaria tant per cinema com per a la televisió. Entre les seves pel·lícules hi ha un documental de 1975 que porta el nom de la vila. El 1977 l'escorxador de Sant Joan fou una de les localitzacions del curtmetratge *El sopar*, del polifacètic Albert Vidal. Alguns dels joves protagonistes d'aquest curt tindrien gran rellevància posteriorment en les arts escèniques.

BIBLIOGRAFIA

Bertran, Joan Baptista. *Del meu poble, encara*. Barcelona: Laia, 1982.

Camps, Olga; Puigdemunt, Eusebi. *La vida cultural de Sant Joan entre la tradició i la modernitat: 1920/1935*. [Sant Joan de les Abadesses: l'Ajuntament], 2010.

Ferrer i Godoy, Joan. *El Centre Catòlic de Sant Joan de les Abadesses: 1899-1999: primer centenari*. Sant Joan de les Abadesses: Junta del Monestir de Sant Joan de les Abadesses, 1999.

Miquel i Fageda, Marcel. "La filmació del Ball de Pa-bordes per Agustí Fabra: gènesi i recuperació d'un document audiovisual històric", dins *Annals de Centre*

d'Estudis Comarcals del Ripollès 2005-2006. Ripoll: CECR, 2007. p. 231-250.

Romaguera i Ramió, Joaquim. *Silenci, rodem! Història del cinema a les comarques de Girona*. Girona: Demarcació de Girona del Col·legi de Periodistes, 2005.

Vilarrodà, Jordi. "Teatre Centre, 50 anys d'un espai cultural i cívic" dins *sja: la revista de la gent de Sant Joan de les Abadesses* (abril de 2013), núm. 5, p. 5-7.

ARXIU I FONDS CONSULTATS

Arxiu Històric Municipal de Sant Joan de les Abadesses
Arxiu del Monestir de Sant Joan de les Abadesses
Arxiu Blanxart – Arxiu del Monestir de St. Joan de les Abadesses

Arxiu Comarcal del Ripollès (Hemeroteca comarcal)

Arxiu Municipal de Girona (Hemeroteca)

Biblioteca de la Filmoteca de Catalunya

Biblioteca de Catalunya

Fons documental de l'Associació Catòlica de Pares de Família

AGRAÏMENTS

El nostre agraïment a les persones i entitats que ens han ajudat donant dades o deixant-nos documentació per a la redacció d'aquest monogràfic: Antoni Planas, família Garriga-Vergés, Ramon Massós, Ramon Vila, Josep Bosc, M. Teresa Massoni, Jordi Canelles, ACPF, Francesc Prat, Jordi Vilarrodà, Francesc Bassaganya, Josep M. Anglada Cambras, família Camprubí-Ribalta, Pol Ricart i Jordi Bossoms. També agraïm a Jordi Roca i Joan Ferrer, arxivers, l'ajuda en la recerca; a l'Angelina Cabré, la cura del text; i a Joan Garcia i Maria Anna Serrat el muntatge del vídeo que complementa aquest estudi, així com el suport de l'Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses.

FESTA MAJOR DE SANT JOAN DE LES ABADESSES

ACTES LITÚRGICS

Des del dia 1 fins al dia 7 de setembre
Novena al Santíssim Misteri

19.10 h Rés del rosari.
19.30 h Missa i cant dels goigs.

Dissabte, 7 de setembre

14.00 h Repicament general de campanes.
20.00 h Missa de vigília, al Monestir.

Diumenge, 8 de setembre

SOLEMNITAT DEL SANTÍSSIM MISTERI

10.30 h Ofici Solemne. Presidirà la celebració de l'Eucaristia i predicarà el Bisbe de Vic, Mons. Romà Casanova i Casanova. A l'ofertori es ballaran uns compassos del Ball dels Pabordes.

Acabada la Missa es farà l'exposició de la Sagrada Eucaristia al Front del Crist. La Sagrada Forma romandrà exposada tot el dia per tal de ser adorada pels fidels.

20.00 h Solemne Vella al Santíssim Misteri. Benedicció eucarística i cant dels goigs.

El Monestir restarà tancat de les 14:00 h fins a les 16:00 h de la tarda.

Dilluns, 9 de setembre

11.30 h Missa de la Mare de Déu, Santa Maria la Blanca.

Dimarts, 10 de setembre

10.30 h Missa pels difunts de la parròquia que han mort al llarg de l'any.

FESTES POPULARS

Dissabte, 31 d'agost

18.00 h A la sala Abat Arnau de Vilalba, PRESENTACIÓ DEL MONOGRÀFIC de la Festa Major de Sant Joan de les Abadeses: **ALLÒ QUE EL VENT S'ENDUGUÉ: ELS CINEMES DE SANT JOAN DE LES ABADESSES (1907-1994)** textos de Marcel Miquel i Guifré Miquel, disseny de Jordi Canelles.

Divendres, 6 de setembre

19.00 h Al Palau de l'Abadia, inauguració de l'exposició **ALTRES SILENCIS** de la pintora CHIKAKO TAKETANI.

22.00 h Al Teatre Centre, LA NOVA TRINCA. Venda d'entrades anticipades a l'Oficina de Turisme - Palau de l'Abadia i a les taquilles del Teatre Centre una hora abans de l'espectacle.

23.30 h Bateig de LES DIABLADESSES DE SANT JOAN acompanyats dels ÀNGELS DIABOLICS i el Mamut Venux de Sant Vicenç dels Horts, que realitzaran una cercavila.

24.00 h A la plaça Major, ENTREVOLTES 2013 amb els concerts dels grups: EBRI KNIGHT, OQUES GRASSES, SÉPTIMO A I RESAKA SKA. Organitza: Jovent Actiu Santjoaní (JAS) Col·labora: Ajuntament de Sant Joan de les Abadeses

24.00 h A l'escorxadó, III NIT de DJ's. Organitza: Protecció Civil Sant Joan de les Abadeses

Dissabte, 7 de setembre

08.30 h Al passeig Comte Guifré, PANXUS FORTUS. Bicicletada de pes per a persones de més de 90 quilos. Les persones que pesin menys, cal que portin una motxilla. A les 8 h, es procedirà a pesar

els participants. Organitza: Grup Biciclista de Muntanya (GBM) Col·labora: UP Sant Joan - Comissió de Festes - Ajuntament de Sant Joan de les Abadeses - Cervesa Minera

De 10 a 14 h A l'Ecomuseu El Molí Petit, JORNADA DE PORTES OBERTES. Entrada gratuïta. Organitza: CEA - Alt Ter

10.00 h Al Camp Municipal d'Esports, PARTIT DE FUTBOL AMISTÓS DE BENJAMINS.

11.00 h Al Camp Municipal d'Esports, PARTIT DE FUTBOL AMISTÓS PRE-BENJAMINS I PARTIT DE FUTBOL AMISTÓS ALEVINS.

11.00 h Al Palau de l'Abadia, inauguració de la XVIIa EXPOSICIÓ DE BONSAIS LOCALS I COMARCALS. Organitza: Bonsai Associació Santjoanina. Col·labora: Ajuntament de Sant Joan de les Abadeses.

12.15 h Al Camp Municipal d'Esports, PARTIT DE FUTBOL AMISTÓS INFANTIL.

15.00 h Al camp de La Cotolla, TIRADA SOCIAL AL PLAT. Organitza: Societat de Caça El Pirineu. Col·labora: Ajuntament de Sant Joan de les Abadeses

16.00 h Al Camp Municipal d'Esports, PARTIT DE FUTBOL DE SEGONA CATALANA: CE ABADÉSSENC I CF BASE ROSES.

16.00 h A la plaça de l'Estació, TROBADA DE GEGANTS. Els gegants de Sant Joan, la Isaura i en Gentil, faran la cercavila fins a la plaça Major, acompanyats dels gegants i de les colles geganteres convidades: Campdevànol, l'Escala, Ogassa, Port de la Selva, Prats de Lluçanès, Ribes de Freser, Sant Antoni de Calonge, Sant Feliu de Guixols, Tavertet i Vallfogona del Ripollès. Recorregut: Plaça de l'Estació, passeig de l'Estació, Pont Vell, carrers Berenguer Arnau, Ramon d'Urg, plaça Pompeu Fabra, Fundació Emma, carretera de Camprodon, carrer Pere Rovira, plaça Torres i Bages, passeig Comte Guifré, carrers Major, Tints, Jussà, Jurista Corriols i plaça Major.

18.00 h A la plaça Major, ANIMACIÓ INFANTIL amb l'espectacle DISCOBABY I ESCUMA.

21.30 h S'iniciarà el PASSANT DE FESTA MAJOR a la Fundació Emma, continuarà pels carrers Ramon d'Urg, plaça Anselm Clavé, Sant Pol, Comella, Major, plaça Major, Ferrer i Olzina, plaça Abadessa Emma, plaça de l'Abadia i claustre del Monestir, des d'on es podran escoltar les TRADICIONALS SERENATES. LA COBLA JOVENÍVOLA DE SABADELL interpretarà les serenates El Campanar del Monestir de Narcís Oliveras, Toc de Festa Major de Ramon Oliveras, Campanes de Festa de M. Teresa Monclús i Serenata dels tres Estels de Ferran Carballido (estrena).

Seguidament, i acompanyats de la cobla, es continuarà el passant pels carrers Bisbe Soler, Sant Miquel, Abat Isalguer, Tints, Major i plaça Major.

A continuació, a la plaça Major, AUDICIÓ DE SARDANES amb la COBLA JOVENÍVOLA DE SABADELL.

23.30 h Al pavelló municipal, BALL amb els grups TRIO CAMELOT, LOS BUHOS I REMOVIDA.

Diumenge, 8 de setembre

10.00 h A la plaça Major, les autoritats precedides pels gegants i la cobla LA FLAMA DE FARNERS, s'encaminaran cap al Monestir per a assistir a l'Ofici Solemne. Durant l'ofici, la tenora tocarà un pas del Ball dels Pabordes.

11.45 h A la plaça Major, la cobla LA FLAMA DE FARNERS interpretarà la SARDANA D'HONOR "Recordant a Sant Joan" de Lluís Buscarons, dedicada al Sr. GERARD COSTA I ALBRICH.

12.30 h Al passeig Comte Guifré, SARDANES amb la cobla LA FLAMA DE FARNERS.

16.00 h Des de la plaça Major, els Pabordes acompanyats del delegat de l'autoritat i precedits per la cobla, aniran a buscar les Pabordesses als seus respectius domicilis i s'adreçaran a la plaça Major.

17.00 h A la plaça Major, BALL DELS PABORDES amb la cobla LA FLAMA DE FARNERS.

El Ball dels Pabordes, des del 2010, està inclòs en el Catàleg del Patrimoni Festiu de Catalunya com a Element Festiu Patrimonial d'interès Nacional. Presidirà el Ball dels Pabordes l'Hble. Sr. Andreu Mas-Collell, Conseller d'Economia i Coneixement de la Generalitat de Catalunya. Parelles balladores: Dani Monells – Vanessa Rivero / Albert Illa – Anna Fageda / Xavier Ricart – Jordina Collell / Eudald Jordà – Mireia Carreira.

18.00 h Al passeig Comte Guifré, AUDICIÓ DE SARDANES amb la cobla LLUÍSOS i la cobla LA FLAMA DE FARNERS.

21.00 h A la plaça Major, II COMBAT DE CANT IMPROVISAT (corrandes, garrotins, nyacres...) Hi haurà broquetes i entrepans. Organitza: CUP Sant Joan de les Abadesses

22.30 h Al pavelló municipal, BALL amb CHUS DE SANTA COLOMA, ORQUESTRA GRAMOLA i FUNDACIÓ IBIZA.

Dilluns, 9 de setembre

09.00 h Al camp de La Cotoilla TIRADA SOCIALAL PLAT. Esmorzar per a tothom. Organitza: Societat de Caça El Pirineu

11.00 h A la Fundació Emma, CONCERT a càrrec de JOAN BADIA acompanyat al piano amb ROSA MARIA VIÑAS. Organitza: Fundació Emma.

12.00 h A l'avinguda Comte Guifré, carrer Ramon d'Urg i plaça Anselm Clavé, SARDANES amb la cobla MONTGRINS.

13.00 h A l'església de Sant Pol, CONCERT DE SARDANES i MÚSICA DE CÒBLA amb la cobla MONTGRINS.

16.30 h Al pavelló municipal, CONCERT DE FESTA MAJOR, a càrrec de l'orquestra MONTGRINS.

18.00 h Al passeig Comte Guifré, AUDICIÓ DE SARDANES amb la cobla SANT JORDI – CIUTAT DE BARCELONA.

21.30 h Des de la plaça Major, els Pabordes acompanyats del delegat de l'autoritat i precedits per la cobla, aniran a buscar les Pabordesses als seus respectius domicilis i s'adreçaran a la plaça Major.

22.30 h A la plaça Major, BALL DELS PABORDES amb la cobla MONTGRINS. Tot seguit, la sardana: 50è Aniversari del Ball dels Pabordes de Martirià Font.

22.30 h Al pavelló municipal, BALL amb MARIAALBA i les orquestres MONTGRINS i MONTECARLO.

A les cinc de la matinada, pels principals carrers de la vila, DIANA FLOREJADA amb els GRALLERS DE SANT JOAN. Tot seguit, també al pavelló, BALL DEL PIJAMA amb l'orquestra MONTECARLO. Xocolata i coca per a tothom.

Dimarts, 10 de setembre

11.00 h A la plaça Major, plaça de l'Abadia, avinguda Comte Guifré, plaça de l'Escultor Pujol, carrer Ramon d'Urg i plaça Pompeu Fabra, AUDICIÓ DE SARDANES amb la cobla VILA D'OLESA.

11.00 h A la Fundació Emma, CONCERT D'ACORDIÓ a càrrec de JESÚS SERRANO. Organitza: Fundació Emma.

14.00 h A la Font del Covilar, DINAR POPULAR. Menú: Arròs, llonganisseta, postres, pa, vi i aigua. Hi haurà inflables per als més menuts.

17.00 h A la Font del Covilar, SARDANES amb la cobla VILA D'OLESA.

18.00 h Davant del Camp Municipal d'Esports, concentració dels participants a la bogeria i FESTA DE L'ESCUMA.

19.00 h Al Camp Municipal d'Esports, inici de la BOGERIA i CONCURS DE TIRADA D'AIGUA. Recorregut: carrers Ramon d'Urg, Sant Pol, Beat Miró, Major, Tints, Jussà, Corriols, Noble Gironella, Parassols i Pi, Mestre Jaume Nunó, plaça Abadessa Emma, Sant Miquel, Abat Isalguer, Tints, Major i plaça Major.

Després de la bogeria, a la plaça Major, SARDANA LLARGA amb la cobla VILA D'OLESA.

21.30 h Al Pont Vell, FOCS ARTIFICIALS.

Seguidament, a la plaça Anselm Clavé, CONCERT de música tradicional del Ripollès amb RANDELLAIRES.

Dimecres, 11 de setembre

11.00 h Al Camp Municipal d'Esports, PARTIT DE FUTBOL DE VETERANS.

12.00 h Al claustre del Monestir, OFRENA FLORAL A LA CORONA DEL COMTE GUIFRÉ, fundador del Monestir de Sant Joan de les Abadesses i de la dinastia nacional catalana.

17.00 h A la plaça Major, BALLE amb EL COS DE DANSA DE L'ESBART SANT CUGAT

SEGUIEX I COMENTA TOTA LA FESTA MAJOR DE SANT JOAN AL TWITTER I PARTICIPA AL I CONCURS D'INSTAGRAM AMB L'ETIQUETA #FMSJJoanAb

EXPOSICIONS AL PALAU DE L'ABADIA

ALTRES SILENCIS de la pintora CHIKAKO TAKETANI

Inauguració: Divendres, 6 de setembre, a les 19 h

Horari: De 10 a 14 h i de 16 a 19 h

Organitza: Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses

XVII EXPOSICIÓ DE BONSAIS LOCALS I COMARCALS

Inauguració: Dissabte, 7 de setembre, a les 11 h

Horari: Del 7 al 9 de setembre. D'11 a 14 h i de 17 a 20 h

Organitza: Bonsai Associació Santjoanina

Col·labora: Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses

FESTA MEXICANA EL GRITO - 21 DE SETEMBRE DE 2013

A partir de les 10 h PARADES ARTESANES de productes mexicans a la Plaça Major.

10.30 h al Camp Municipal d'Esports, PARTIT AMISTÓS DE FUTBOL entre mexicans i santjoanins.

11 h a la plaça Major, GIMCANA INFANTIL.

12.30 h a l'Auditori Jaume Nunó, CONFERÈNCIA Manuel M. Ponce. Vida i música, a càrrec del músic Lluís Castañón.

16 h a la plaça Major, TRENCA MENT DE PINYATES.

16.45 h QUARTET KYLA. 17.30 h CABARET MEXICÀ a càrrec de Mèxico Baila.

19 h GRITO DE INDEPENDÈNCIA, a càrrec de la Sra. Norma Ang, Cònsol Encarregada del Consolat General de Mèxic a Barcelona. Seguidament, HIMNE NACIONAL DE MEXIC amb l'acompanyament de la Coral del Casal Jaume Nunó i la SARDANA UN SANTJOANÍ A MEXIC del Sr. Ramon Oliveras.

19.30 h MARIACHI IMPERIAL Elegància Mexicana i BALLE Mèxico Baila. Totes les activitats són gratuïtes.

Organitza: Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses Col·labora: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Consolat General de Mèxic a Barcelona i Consell Comarcal del Ripollès.